

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَافْعَلْ بِهِمْ مَا تُرِيدُ

روش تحقیق .... منهجیه البحث العلمی .....

Seyed Hossein Ebadi

Curriculum Planning, Ph.D

Islamic azad University

Isfahan (Khorasgan) Branch

دکتر سید حسین عبادی

پاییز ۱۳۹۹

دکتر
عبادی

Research methods

روش تحقیق.....البحث العلمی

اولین گام در انجام تحقیق برخورد با موقعیت مساله برانگیز است.
پژوهش برای پاسخ دادن به یک (یا چند) پرسش آغاز می شود.
در پرسش آغازی، شناخت مرز مهم است.
نتیجه اعمال روش پژوهش: ایجاد زبان مشترک
تعریف روش:

مجموعه اسلوب ها و راه هایی است که وصول به حقیقت را آسان می نماید.
مراحلی است که برای جمع آوری اطلاعات و کیفیت بررسی آنها جهت وصول به
یک حقیقت انتخاب می شود.
انواع روش:

علمی: با استفاده از وسایل و ابزارهای لازم - که موجب سرعت بخشیدن در رسیدن
به هدف می گردد.

غیرعلمی: راه مبهم، عدم قطعیت و منطق، هدف کلی و عام - که نتیجه آن ضعف
فکری است.

مسأله تحقیق

منظور از روش در تحقیق، ارائه مهارت‌ها و تجربه‌هایی است که دست‌یابی به هدف را آسان‌تر و عملی‌تر می‌سازد و با صرف وقت کمتر، نتایج بیشتری به دست می‌آید

نقطه آغازین در انجام هر گونه پژوهش یا تحقیق، مسأله‌یابی است.

مسأله یا مشکل پدیده‌ای است غیرعادی، که در روند کار سیستم وجود دارد و چون اخلاص و بی‌نظمی ایجاد می‌کند سبب افت یا کاهش کمی و کیفی جریان کارها و بازده سیستم می‌گردد.
مسأله یا مشکل عبارت است از شکاف بین وضعیت موجود و آنچه باید باشد.

مسأله تحقیق

آغاز یک تحقیق با احساس وجود یک مشکل همراه است. در این مرحله احساس باید به صورت یک پرسش در آید و بیان شود.

این پرسش از مسائل روزمره تا مباحث و فرضیات پیچیده علمی را دربرمی گیرد، مهم آن است که به شیوه ای علمی و صحیح بیان شود.

عبارت است از یک جمله استفهامی که رابطه موجود بین دو یا چند متغیر را مورد بررسی قرار می دهد و پاسخ این پرسش چیزی است که در تحقیق مورد جستجو است.

علم: (منابع شناخت)

□ به علم در مفهوم کلی و عام آن knowledge (مجموعه دانستنی‌هایی که بشر برای زندگی خود از آنها بهره می‌گیرد) اطلاق می‌شود. ولی از واژه علم مفهوم خاصی نیز تعبیر شده است و آن science است که مقصود آن بخشی از دانستنیها و آگاهیهای نوع بشر است که به روشهای تجربی قابل اثبات و تایید باشد. با این نگاه علم می‌تواند به نحوی زیر مجموعه دانش به عنوان تمامی آگاهی‌های انسانی تلقی شود. (نبودن یک واژه مناسب معادل science در زبان فارسی و عربی باعث برداشت‌های نادرست از علوم تجربی شده است. مثلا بعضی‌ها، آگاهانه و ناآگاهانه با به کار بردن واژه علم به جای اطلاعات، فلسفه، ادبیات و کلام، همان اعتبار و عینیتی را که ویژه علوم تجربی است، می‌خواهند برای این رشته از معارف کسب کنند. مثلا می‌گویند علم اثبات کرده است که فرشته و روح وجود دارد که در همه این موارد منظورشان از علم همان استدلال‌ها و احتجاجات فلسفی و کلامی است، نه شیوه علوم تجربی. واژه علم هم در زبان عربی و هم در زبان فارسی به معنی وسیع تری که معرفت knowledge است به کار می‌رود و شامل همه نوع معلومات می‌شود (از فیزیک و شیمی تا فقه، ادبیات، فلسفه و تاریخ). در حالی که در زبان‌های اروپایی science معنی مشخصی دارد که شامل ادبیات و فقه و فلسفه نمی‌شود)

□ چگونه می‌توان تفاوت علم و دانش را متوجه؟ برای تشخیص علم از غیر علم ۲ راه وجود دارد....

□ دو ویژگی علم عبارتند از:

۱. تکرار پذیری: یعنی اگر آن روش علمی (آزمایش) در زمان و مکان دیگری انجام شود به همان نتیجه برسد.

۲. ابطال پذیری: یعنی امکان کشف و ابطال هر گزاره علمی وجود داشته باشد یعنی امکان ابطال آن وجود داشته باشد.

علم: (منابع شناخت)

□ به علم در مفهوم کلی و عام آن **knowledge** اطلاق می‌شود. ولی از واژه علم مفهوم خاصی نیز تعبیر شده است و آن **science** است که مقصود آن بخشی از دانستنیها و آگاهیهای نوع بشر است که به روشهای تجربی قابل اثبات و تایید باشد (نبودن یک واژه مناسب معادل **science** در زبان فارسی و عربی باعث برداشت های نادرست از علوم تجربی شده است. مثلا بعضی ها، آگاهانه و ناآگاهانه با به کار بردن واژه علم به جای اطلاعات، فلسفه، ادبیات و کلام، همان اعتبار و عینیتی را که ویژه علوم تجربی است، می خواهند برای این رشته از معارف کسب کنند. مثلا می گویند علم اثبات کرده است که فرشته و روح وجود دارد که در همه این موارد منظورشان از علم همان استدلال ها و احتجاجات فلسفی و کلامی است، نه شیوه علوم تجربی. واژه علم هم در زبان عربی و هم در زبان فارسی به معنی وسیع تری که معرفت **knowledge** است به کار می رود و شامل همه نوع معلومات می شود (از فیزیک و شیمی تا فقه، ادبیات، فلسفه و تاریخ). در حالی که در زبان های اروپایی **science** معنی مشخصی دارد که شامل ادبیات و فقه و فلسفه نمی شود)

□ قلمروها و حیطه‌های شناختی و معرفتی:

✓ حیطه شناختی علوم طبیعی و مادی

✓ حیطه شناختی علوم الهی یا الهیات

✓ حیطه شناختی علوم انسانی

علم: (منابع شناخت)

حیطه شناختی علوم طبیعی و مادی

✓ این حیطه شامل معلومات و معارفی می‌شود که به هر نحو درباره طبیعت و موضوعات طبیعی که دارای خواص مادی و قابل حس است حاصل می‌آید و علوم پایه، علوم پزشکی و علوم مهندسی.

حیطه شناختی علوم الهی یا الهیات

این حیطه شامل معلوماتی می‌شود که خارج از عالم ماده و محسوسات قرار دارد که می‌توان از آن به شناخت دینی نیز تعبیر نمود.
برای مثال: خدا شناسی، فقه و حقوق.

علم: (منابع شناخت)

حیطه شناختی علوم انسانی

این حیطه شامل معلوماتی است که به خصلتها، ویژگیها، فعالیتها و رفتارهای نوع انسان مربوط می‌شود. علوم انسانی به دو طبقه کلی تقسیم می‌شود

(۱) **گروه اول** شامل معلوماتی است که منشا تشکیل آنها را عقل و فکر و احساس انسان تشکیل می‌دهد. فلسفه، منطق، ریاضیات، ادبیات، موسیقی.

(۲) **گروه دوم** شامل معلوماتی است که منشا آنها را رفتار انسان تشکیل می‌دهد. روان شناسی، جامعه شناسی، اقتصاد، مدیریت، جغرافیای انسانی و علوم سیاسی.

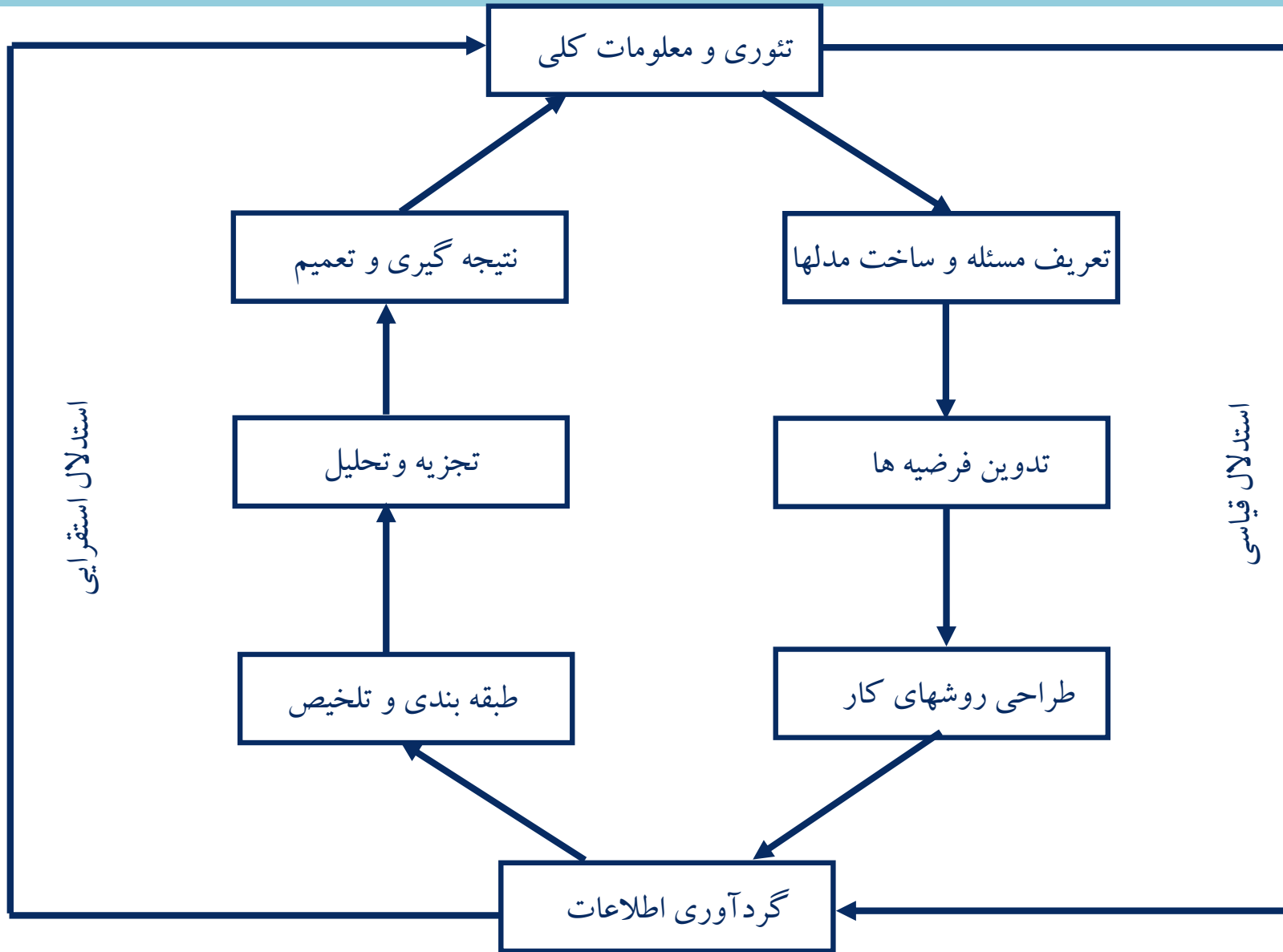

دست یابی به حقایق (منابع شناخت)

- وحی** (حقایق بسیاری در کتاب های آسمانی و از طریق وحی برای انسان بیان شده و او را به تفکر واداشته است)
- الهام، اشراق، کشف و شهود** (قران باب اشراق و الهام را بر روی همه کسانی که باطن خود را پاک نمایند باز می داند یا ایهاالذین آمنوا ان تتقواالله يجعل لکم فرقانا(انفال، ۲۹))
- تجربه**
- مقام صلاحیت دار؛ یا مرجع** ——— Authorization
- مراجعه مستقیم و حضوری**
- مطالعه آثار و نوشته های صاحب نظر**
- منطق** (چگونگی استدلال های فکری و بیان آن ها یا هنر فکر کردن)؛ **استدلال: تمسک فکر به معلومات به منظور کشف مجهولات**
- استدلال قیاسی** (در این نوع استدلال فکر از طریق معلومات کلی، مجهولات جزئی را کشف می کند)
- استدلال استقرایی** (در این روش فکر با استفاده از معلومات جزئی و برقراری ارتباط بین آنها حکم کلی را استنتاج می نماید)
- رویکرد استقرایی – قیاسی**
- روش علمی؛ Scientific Method**

علم: (منابع شناخت)

نمودار فرآیند تحقیق علمی و استدلال قیاسی و استقرایی

دکتر
عبادی

علم: (منابع شناخت)

- روش علمی؛ Scientific Method
- بررسی منظم، کنترل شده، تجربی و انتقادی قضایای فرضی درباره روابط احتمالی بین پدیده های طبیعی
- سه ویژگی تحقیق بر اساس این تعریف
  ۱. تحقیق منظم و کنترل شده و مبتنی بر الگوی استدلالی-استقرایی است
  ۲. تحقیق تجربی است؛ مبنای اعتبار بخشیدن (validation) تجربه است
  ۳. تحقیق خود اصلاح گر است (self correcting): این ویژگی مهمترین جنبه علم است و باعث می شود که همواره نتایج علمی مورد تجدید نظر و بررسی قرار گیرد

ویژگی های روش علمی و محقق

- روش علمی بر پایه یافته های قابل اثبات و قابل تجربه پایه گذاری شده است
- رسیدن به حقایق از طریق روش علمی نیازمند کوشش سخت، دقیق و منطقی است
- محقق در زمینه مورد تحقیق بایستی تخصص داشته باشد
- تحقیق نیاز به زمان بسیار دارد
- تحقیق باید قابلیت تعمیم پذیری داشته باشد
- تحقیق، کشف حقیقت، دانش نو و حل مساله است

تعریف نظریه

یک نظریه مجموعه‌ای از بدیهیات، قوانین و فرضیه‌هایی است که چیزی را درباره واقعیت قابل مشاهده تبیین می‌نماید.

تعریف نظریه از دیدگاه تجربی:

▪ کوششی است عملی در راه جمع آوری شواهد و یافته‌های تجربی و برقرار کردن همبستگی بین این یافته‌ها و تبیین آنها از طریق استقراء بدون به کار بردن هر گونه تصورات و تخیلات.

ویژگی‌های نظریه علمی

- ۱) مبین ماهیت پدیده یا روابط علت و معلولی بین پدیده‌ها و متغیرهاست.
- ۲) از ترکیب مفاهیم، قضایا و قوانین ویژه خود و به صورت نظام‌یافته درباره یک واقعیت به وجود می‌آید.
- ۳) قدرت پیش‌بینی و آینده‌نگری دارد.
- ۴) مفاهیم و قضایای نظری از مصادیق بیرونی برخوردارند.
- ۵) نظریه باید چارچوب مفهومی مناسبی را برای انجام تحقیقات ارائه دهد.
- ۶) نظریه نباید با سایر نظریه‌های پذیرفته شده و تأیید شده تضاد و تعارض داشته باشد.

تعریف قانون علمی

قوانین علمی اصول کلی هستند که از رابطه حتمی، قطعی و دائمی بین متغیرها خبر می‌دهند.

مثلا فلزات در اثر حرارت منبسط می‌شوند یا اصطکاک باعث تولید انرژی حرارتی می‌شود.

مشخصات قانون علمی

- ❖ (۱) قانون علمی باید کلی باشد.
- ❖ (۲) دقیق، روشن و مشخص بیان شود.
- ❖ (۳) در کلیه موارد و تمامی زمان ها و مکان ها قابل تایید باشد.
- ❖ (۴) با آزمایش های متعدد نتیجه واحد و یکسان بدهد.
- ❖ (۵) بر اساس اطلاعات صحیح، وسیع و استدلال اصولی پایه گذاری شده باشد.
- ❖ (۶) رابطه علت و معلولی بین دو متغیر یا پدیده را بیان نماید.

هدف های علم

هدف اساسی و غایی علم تدوین نظریه است

- توصیف رفتار
- تبیین رفتار
- پیش بینی رفتار
- کنترل رفتار
- بهبود

هدف های علم

- هدف اساسی و غایی علم تدوین نظریه است
- توصیف رفتار

توصیف رفتار، رویدادها، تغییرات و پاسخها اولین هدف علم است. توصیف شامل طبقه بندی پدیده ها و رویدادها نیز است. برای مثال، روان شناس رشد در مورد پدیده زبان، سعی می کند ماهیت، کیفیت، تغییر شکلهای زبان، سن یادگیری زبان به وسیله کودکان و شیوه ارتباط دادن صداها برای تشکیل کلمات یا جملات را مطالعه کند.

پدیده مورد نظر چگونه به وجود آمده است ، چگونه عمل می کند، تحت تاثیر چه عواملی قرار دارد.

هدف های علم

□ تبیین رفتار

دانشمندان در تبیین رفتار سعی می‌کنند تا علت وقوع رفتار را بدانند و عوامل تعیین‌کننده رفتار را مشخص کنند. دانشمندان تنها با نامگذاری، طبقه‌بندی و یا توصیف پدیده‌ها به طور کامل ارضاء نمی‌شوند. آنان به جای اینکه با مشاهدات ساده مانند افتادن سیب از درخت، به هوا رفتن بالن، لکنت زبان یک کودک، پرخاشگری دانش‌آموز، و شکست تحصیلی یادگیرندگان به تحقیقات خود پایان دهند، کاوش خود را برای یافتن دلایلی در مورد وقوع این رویدادها عمیق‌تر می‌سازند. برای مثال، روان‌شناس رشد در مورد لکنت زبان کودکان از خود می‌پرسد که آیا توارث در ایجاد آن نقش دارد یا محیط؟

هدف های علم

□ پیش بینی رفتار

وقتی که گفته می شود رفتار از قوانین پیروی می کند، در واقع اعتقاد این است که بین متغیرها روابط منظم و پیش بینی پذیر وجود دارد. بعد از توصیف و تبیین رویدادها می توان روابط بین متغیرها را در حد اطمینان پیش بینی نمود

هدف دانشمندان این است که با ترکیب دانسته ها و

تعمیمهای پذیرفته شده بتوانند بعضی رویدادهای آتی و یا پدیده مشاهده نشده را پیش بینی کنند. محققان با مطالعه اطلاعات، نظریه ها و قوانین قابل دسترس در زمینه های مورد نظر می توانند در رابطه با وقوع کسوف یا خسوف، شرایط آبی و هوا و یا موفقیت احتمالی افراد تازه وارد به دانشگاه، پیش بینیهای نسبتاً دقیق انجام دهند

□ تلاش می شود تا آینده پدیده مورد نظر پیش بینی شود .

دکتر
عبادی

□ کنترل رفتار

محققان معتقدند که دانش به دست آمده از پژوهش را می توان در تغییر و بهبود زندگی انسانها به کار برد. کنترل عبارت است از فرایند دستکاری برخی شرایط اساسی که وقوع رویدادی را تعیین می کند و بر این اساس می توان از وقوع آن جلوگیری کرد و یا باعث بروز آن شد. دانشمندان سعی می کنند قوانین حاکم بر طبیعت را آن چنان کامل درک کنند که نه تنها بتوانند پیش بینی کنند، بلکه بتوانند بر گستره وسیعی از رویدادها کنترل هم داشته باشند. برای مثال، روان شناسان و متخصصان تعلیم و تربیت سعی می کنند با درک کافی از شرایط لازم برای یک دندانپزشک، معلم، پزشک و یا برق کار خوب، بتوانند آزمونهای استعدادی تهیه کنند که ظرفیت و توانایی کاری را که فرد در یک زمینه معین می تواند انجام دهد، پیش بینی کنند. اگر چنین دانشی کسب گردد و پیش بینی با درجه ای از دقت کافی صورت گیرد، این ابزارهای راهنمایی حرفه ای می توانند افراد مناسب را در شغل مناسب قرار دهند. اگر انتخاب دانش آموزان و یا دانشجویانی که در هر رشته تربیت می شوند با اجرای یک برنامه آزمون استعدادها کنترل شود ملتها در بهره گیری مؤثر از استعدادهای بالقوه مناسب انسانی در هر اجتماع، تضمین خواهند داشت.

هدف های علم

□ بهبود

در هر زمینه ای از تحقیق پژوهشگر تلاش می کند تا ارائه پاسخ به برخی از سوالات توانمندی و قابلیت خاصی را از طریق کاربرست نتایج ، ارتقا کیفی روندها و رویه های مورد مطالعه را به نحوی فراهم آورد تا بر آیند کار ایجاد ارزش افزوده باشد.

۱. پی بردن به مسئله
  ۲. جستجوی پیشینه
  ۳. تدوین فرضیه
  ۴. مشاهده و آزمون فرضیه
  ۵. پذیرش، رد و یا تعدیل کردن فرضیه
- (Dewey)

عناصر اصلی فرایند پژوهش علمی

wallace,

[دکتر]
[عبادی]

برنامه یا طرح کار تحقیق (پروپوزال)

□ **برنامه یا طرح کار** چارچوبی است که اجزاء مختلف یک طرح تحقیقاتی و چگونگی ارتباط آنها با یکدیگر را روشن می سازد. از جمله

- عملیاتی که باید اجرا شوند
- زمان اجرای عملیات
- افرادی که مسئول اجرا هستند
- زمانی که صرف خواهند کرد

مراحل تدوین یک طرح پژوهشی

ویژگی های تحقیق

- هدف اصلی تحقیق حل یک مسئله یا پاسخگویی به یک سوال یا دستیابی به روابط علت و معلولی بین متغیر های پژوهشی است.
- هدف تحقیق مشاهده و درک الگوهای کلی رویدادها و روابط بین آنهاست.
- تحقیق بر مشاهده و آزمایش تاکید دارد .
- به منظور جمع آوری اطلاعات و آزمودن فرضیه از ابزار مختلف اندازه گیری استفاده می شود.
- در تحقیق از جدیدترین منابع اطلاعاتی برای رسیدن به هدف های تحقیق استفاده می شود.
- در تحقیق هدف خاصی وجود دارد که محقق تلاش می کند با جمع آوری اطلاعات مناسب به آنها دسترسی پیدا کند.
- انجام تحقیق مستلزم داشتن مهارت لازم در زمینه موضوع مورد تحقیق است.
- تحقیق فعالیت عینی و منطقی است . به این معنی که محقق با رعایت اصول و ضوابط روش های تحقیق اطلاعات لازم را جمع آوری و بدون هیچ گونه تعصبی به نتیجه گیری می پردازد.
- تحقیق به منظور حل مساله بدون جواب یا سوال های بدون پاسخ می پردازد.
- تحقیق نیازمند صبر و شکیبایی است.

ویژگی های محقق

یک محقق، در کار تحقیقی نیاز به خصیصه های زیر دارد تا هم در کارش موفق باشد و به نتیجه مطلوب برسد، و هم نتیجه کارش برای دیگران دارای ارزش و اعتبار باشد:

- حوصله و صبر
- تتبع و کاوش در منابع
- دقت، هم در فهم هم در نقل
- امانت در نقلها و برداشتها
- علم و اطلاع، نه فکر و ذوق. (یعنی: ملاک، ذوقیات نیست)
- آشنایی به موضوع مورد نظر و مورد تحقیق
- گم نکردن سرخط اصلی، هنگام سند یابی و پژوهش
- ارتباط « یافته » ها با مطلوبها و « نیاز » ها
- برخورداری کار، از بررسی و استدلال و دقت، تا « تحقیق » شود و گرنه در مرحله تتبع خواهد بود. البته تتبع مقدمه تحقیق است.
- برخورداری از زبان ساده و بیان رسا
- دوری از تعصب و غرض ورزی و انتقام جویی
- پرهیز از پیش داوری و تحمیل عقیده
- برخورداری از شهامت و صراحت در بیان یافتهها.

مراحل اجرای طرح تحقیق علمی

- ۱- انتخاب موضوع تحقیق
- ۲- بیان مسئله
- ۳- پیشینه تحقیق
- ۴- بیان گزاره های مسئله (هدف / فرضیه / سوال ها)
- ۵- مشخص کردن متغیرها و مقیاس سنجش آنها
- ۶- تعیین ابزار اندازه گیری
- ۷- مشخص کردن جامعه مورد بررسی، نمونه و حجم نمونه
- ۸- انتخاب روش تحقیق
- ۹- گردآوری داده ها
- ۱۰- تنظیم و تلخیص داده ها
- ۱۱- تحلیل داده ها و نتیجه گیری
- ۱۲- تدوین گزارش و اشاعه یافته ها

مراحل تدوین و اجرای یک طرح پژوهشی

اولین مرحله در تدوین و اجرای یک طرح پژوهشی است.

**انتخاب
موضوع تحقیق**

عرضه شواهدی دال بر وجود مسئله توسط پژوهشگر می باشد

**شناسایی
و بیان مسئله**

بخش‌های یک مطالعه حاوی یک بیان کلی، اهمیت مسئله و گزاره‌های خاص مسئله تحقیق است

**گزاره‌های مسئله
و نحوه بیان آن‌ها**

شرایط انتخاب موضوع

۱. **علاقه پژوهشگر:** موضوع تحقیق باید مورد علاقه پژوهشگر باشد.
۲. **بدیع بودن:** نو و تازه باشد و بصورت خلاقانه مطرح شود.
۳. **پژوهش پذیر بودن:** موضوع پژوهش باید به حل مشکل یا کاهش آن منجر شود.
۴. **اهمیت و اولویت:** انجام دادن پژوهش جدید تا چه اندازه اهمیت دارد.
۵. **توانایی پژوهشگر:** پژوهشگر در انتخاب موضوع باید توانایی خود را مورد نظر قرار دهد.
۶. **منابع مادی:** نیروی انسانی، ابزار اندازه‌گیری، بودجه، تجهیزات و سایر لوازم مادی باید در دسترس پژوهشگر باشد.
۷. **منابع اطلاعاتی:** در انتخاب موضوع تحقیق باید به منابع اطلاعاتی دسترسی داشت. تا امکان بازنگری پژوهش‌های قبلی و بررسی پیشینه تحقیق فراهم شود.
۸. **به صرفه بودن:** انجام دادن تحقیق پیرامون موضوع مورد نظر باید از جنبه‌های علمی و نظری مقرون به صرفه باشد.

شرایط تدوین موضوع تحقیق

۱. موضوع به صورت یک جمله مثبت خبری؛
۲. عدم استفاده از کلمات زائدی بدون نقش و باری در تحقیق؛
۳. آزمون پذیر مطرح شدن موضوع؛
۴. ریشه داشتن در علم مربوطه؛
۵. محدود بودن موضوع تحقیق (ماهیتی/زمانی/مکانی/جامعه آماری)

منابع و موجود برای انتخاب موضوع تحقیق

۱. استفاده از تجارب شخصی و فردی محقق؛
۲. استنتاج از نظریه ها و فرضیات موجود و مطرح؛
۳. استفاده از متون مربوط به موضوع تحقیق؛

مسأله تحقیق

❖ عبارتست از یک جمله استفهامی که رابطه موجود بین دو یا چند متغیر را مورد بررسی قرار می دهد و پاسخ این پرسش چیزی است که در تحقیق مورد جستجو است.

❖ اگر یک مسئله علمی باشد، همواره شامل دو یا چند متغیر خواهد بود.

ویژگی‌های مسأله تحقیق

۱. بیان کننده یک رابطه بین دو یا چند متغیر؛
۲. صورت سوالی داشتن، به روشنی و بدون ابهام؛
۳. قابل آزمون بودن، با متغیرهایی قابل اندازه گیری؛
۴. موضع اخلاقی یا آرمانی نداشتن؛
۵. محدود بودن و قابل سنجش دامنه و اثر؛

محتوای بیان مسأله

۱. مقدمه
۲. ویژگی های مسأله
۳. ابعاد یا گستردگی مسأله
۴. محیط مسأله
۵. عوامل احتمالی بروز مسأله
۶. نتایج حل مسأله
۷. اهمیت و ضرورت حل مسأله
۸. پیامدهای ناشی از عدم حل مسأله
۹. چگونگی حل مسأله

ویژگی‌های یک بیان مسئله خوب

۱. انتقال اهمیت مسئله

۲. تحدید مسئله در یک حوزه تخصصی

۳. اطلاعات کلی در باره تحقیقات انجام شده

۴. چارچوبی برای ارائه نتایج تحقیق

فرصتی برای اندیشه ورزی... فعالیت کلاسی

با توجه به موضوعی که برای پروپوزال خود در نظر گرفته اید
۱- پرسش آغازین که برای شما به عنوان مسئله قلمداد شده و ذهن شما را به خود معطوف داشته است، طرح نموده و به صورت مکتوب ارائه نمایید.

۲- سؤال را به صورت «موضوع تحقیق» در آورده و ارائه کنید

۳. برای موضوع انتخاب شده یک بیانیه مساله ارائه کنید.

گزاره‌های مسئله و نحوه بیان آنها

بخش‌های اولیه یک مطالعه حاوی یک بیان کلی مسئله، اهمیت مسئله و گزاره‌های خاص مسئله تحقیق است.

□ اجزاء گزاره مسئله

۱. هدف‌های تحقیق: در اجرای پژوهش‌های علمی پس از بیان مسئله تحقیق پژوهشگر، قصد خود را به صورت عملیاتی بیان می‌کند.

۲. سؤال‌های تحقیق: مسئله تحقیق در مطالعات کیفی و کمی می‌تواند بصورت سوال بیان شود.

۳. فرضیه‌های تحقیق: حدس بخردانه‌ای در باره رابطه دو یا چند متغیر است.

رده‌بندی سؤالات تحقیق

۱. **سوال‌های توصیفی:** در این گونه سوال‌ها معمولاً از کلمات چه می‌باشد؟ چیست؟ و چگونه است؟ استفاده می‌شود.

۲. **سوال‌های رابطه‌ای:** در این گونه سوال‌ها چگونگی رابطه دو یا چند متغیر مورد نظر قرار می‌گیرد.

۳. **سوال‌های تفاوتی:** این سوال‌ها با تفاوت سطوح متغیرها سرو کار دارد.

فرضیه

تعریف فرضیه: حدس بخردانه‌ای درباره رابطه دو یا چند متغیر است.

فرضیه را بر دو اساس می‌توان تدوین کرد.

فرضیه تحقیق و فرض آماری

منطق زیر بنایی فرضیه‌ها:

۱. مفاهیم و یا نظریه‌های مرتبط با مسئله

۲. مشاهده‌های تجربی ناشی از تحقیقات قبلی

مسأله تحقیق

[دکتر]
[عبادی]